

Innst. 237 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:147 S (2014–2015)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om vern av Øystesevassdraget

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringa fremje sak for Stortinget om at Øystesevassdraget vert supplert inn i verneplan for vassdrag.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til at vassdragene er viktige elementer i norsk natur. Ved inngangen til 2012 var om lag 60 pst. av Norges totale vannkraftpotensial utbygd. Av de ca. 140 største vassdragene i landet er 2/3 påvirket av kraftutbygging. For å verne et repre-

sentativt utsnitt av Norges vassdragsnatur har Stortinget derfor vedtatt en verneplan for vassdrag. Planen omfatter i dag 389 vassdrag og vassdragsområder.

Komiteen viser til at det over lengre tid har pågått en diskusjon om hvorvidt Øystesevassdraget i Kvam kommune i Hordaland bør vernes.

Komiteen viser til at Stortinget i behandlingen av St.prp. nr. 75 (2003–2004) vedtok å be regjeringen «iverksette forarbeider med sikte på å verne vassdraget». Komiteen viser til at vern av vassdraget deretter ble vurdert i Stortingets behandling av St.prp. nr. 53 (2008–2009) Verneplan for vassdrag – avsluttende supplering, uten at vern ble vedtatt.

Komiteen viser til at NVE i 2009 anbefalte at hele vassdraget ble supplert inn i Verneplan for vassdrag, særlig på grunn av landskap og variasjonsrikdom i naturtyper fra fjell til fjord og friluftsliv. NVE la vekt på at Øystesevassdraget er et fjordvassdrag i et område som er lite representert i verneplanen, at vassdraget er relativt urørt, og ligger inn mot en region som er forholdsvis tungt berørt av kraftproduksjon. Dette synet ble støttet av Fylkesmannen i Hordaland og Direktoratet for Naturforvaltning. Hordaland fylkeskommune anbefalte at øvre deler av vassdraget ble tatt inn i verneplanen. Kvam Herad ønsket prinsipielt delt vern, subsidiært fullt vern.

Komiteen er kjent med at NVE 14. desember 2015 avga positiv innstilling til OED på søknad fra BKK Produksjon AS og Øystese Kraft AS om utbygging i vassdraget. BKK har søkt om å få overføre vann fra Vossadalsvatn i Øystesevassdraget til Svartavatn i Samnangervassdraget, og til å gi Øystese Kraft AS tillatelse til å bygge Øystese kraftverk i Øystesevassdraget. NVE begrunner innstillingen med at utbyggingene er viktige bidrag til fornybar kraftproduksjon og økte inntekter i Kvam og Samnanger kommune. Samlet årlig produksjon – hvis

prosjektene realiseres – er anslått til 83 GWh (41,5 GWh på hvert av prosjektene), noe som tilsvarer strømbruken til omkring 4 150 husstander.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Verneplan for vassdrag – avsluttende supplering, herunder et eventuelt vern av Øystesevassdraget, ble behandlet i Stortinget senest i 2009. Flertallet viser til at verneplan for vassdrag til sammen skal utgjøre et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur. Flertallet mener at prinsippet om helhetlig forvaltning av vassdrag i verneplanen er svært viktig.

Flertallet vil på den bakgrunn ikke gå inn for vern av enkeltvassdrag utenom en helhetlig revidering eller supplering av verneplan for vassdrag.

Flertallet understreker at en eventuell fremtidig utbygging av Øystesevassdraget må være skånksom for å sikre at vassdragets kvaliteter bevares.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Innst. S 289 (2008–2009), hvor disse medlemmer ved behandlingen av denne viste til at en vurdering av om Øystesevassdraget har særskilte kvaliteter, som ikke er til stede i vassdrag som allerede er vernet, best kan gjøres gjennom en konsesjonsbehandling.

Disse medlemmer viser til at det var et flertall i Stortinget som da avviste at Øystesevassdraget skulle tas inn i Verneplan for vassdrag – avsluttende supplering.

Disse medlemmer viser til at NVE har behandlet konsesjonssøknadene fra BKK og Øystese Kraft A/S, og levert positiv innstilling til Olje- og energidepartementet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil peke på at prosessen rundt utbyggingssøknadene de siste årene har bekreftet at Øystesevassdraget har betydelige verneverdier. Mange av høringsinstansene er negative til prosjektene. Området er en av innfallsportene til Kvamsfjella, og er derfor av stor betydning for friluftslivet i en region med flere hundre tusen innbyggere. Fylkesmannen i Hordaland har reist innsigelse og peker på friluftinteressene og at samlet belastning for naturverdiene blir for høy.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har ikke informasjon som tilsier at argumentene for å inkludere Øystesevassdraget i verneplanen har blitt

svakere etter at NVE avga sin uttalelse i 2009. Disse medlemmer er ikke kjent med at NVE la frem slike argumenter i sin innstilling av 14. desember 2015. Disse medlemmer mener tvert imot at argumentene for å verne Øystesevassdraget er styrket siden den forrige oppdateringen av verneplanen for vassdrag. Utbyggingspresset på norsk vassdragsnatur generelt, samt i den aktuelle regionen, har vært betydelig i denne perioden. Vassdraget er et av få i regionen som får renne fritt fra fjell til fjord, og store deler av vassdraget inngår i et av de største gjenværende inngrepsfrie naturområdene i Hordaland.

Disse medlemmer vil understreke at natur- og opplevelsesverdiene på Vestlandet er avgjørende for Norges rolle som internasjonalt turistmål. Dette illustreres godt i høringsuttalelsen fra NHO Reiseliv Vest fra 2006 – om vern av Øystesevassdraget, sitat:

«Landskapet rundt og ved de norske fjordene er en av de viktigste årsakene til at utenlandske turister velger å reise til Norge. Hardanger med sin storlagne natur og fjord, er en vesentlig del av dette bildet. At De norske Fjordene fungerer som et slikt trekkplaster, har derfor store positive økonomiske ringvirkninger for reiselivsnæringene over hele landet og ikke bare for regionene ved og langs fjordene». (...) «Kraftprodusentene har tidligere gjort betydelige inngrep i Hardanger på bekostning av reiselivet. NHO Reiseliv kan ikke akseptere at kraftutbyggingen nok en gang skal foregå på reiselivssomhetenes bekostning, og ber derfor om at Øystesevassdraget vernes.»

Disse medlemmer har også merket seg at det aktuelle området er et satsingsområde for friluftsturinteressene i regionen, bl.a. med flere nye turisthytter, tilrettelegging for fiske og godt nettverk av merkede turiststier. Hensynet til friluftslivet og opplevelsesverdiene i området bør derfor vektlegges tyngre enn ved suppleringen til verneplanene for vassdrag i 2009.

Disse medlemmer vil peke på at vern av Øystesevassdraget vil være en naturlig oppfølging av Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet, som ble lagt frem av regjeringen i mars 2016, og der regjeringen blant annet skriver:

«Det er viktig at fremtidige tyngre tekniske inngrep søkes lokalisert på en måte som ikke reduserer opplevelseskvalitetene for friluftslivet i viktige større naturområder», ... og ... «det er svært viktig å ivareta større og sammenhengende friluftsområder i fjellet nær storbyene.»

Disse medlemmer viser videre til NVEs innstilling av 14. desember 2015, der de blant annet peker på at konsekvensene for biologisk mangfold kan bli alvorlige. Elvemosevegetasjonen, som er en

sterkt truet vegetasjonstype på Sør- og Vestlandet, kan ifølge NVE forsvinne fra vassdraget hvis forslag om overføring fra Vossadalsvatn til Svartdalsvatn gjennomføres.

Disse medlemmer viser til at NVE også skriver at en utbygging av Øystese kraftverk vil gi redusert vannføring som vil kunne få konsekvenser for elvas bestand av laks og ørret. Nedbørsfeltet til vassdraget er nær minimumskravene til laksen. Redusert vannføring vil dermed påvirke rognplantingen og dermed reproduksjonen for fisken. Disse medlemmer er bekymret for at en eventuell utbygging av Øystesevassdraget vil bli en tilleggsbelastning for villaksbestanden i regionen som allerede er truet av miljøbelastningen fra oppdrettsnæringen i området.

Disse medlemmer mener på dette grunnlaget at Øystesevassdraget bør vernes mot utbygging og suppleres inn i verneplan for vassdrag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag.

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om at Øystesevassdraget blir supplert inn i verneplan for vassdrag.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at verneplanen for vassdrag gir et samlet og helhetlig system for vern av vassdrag i Norge. Disse medlemmer legger vekt på at utvidelse av verneplanen med nye vassdrag kan være aktuelt om det påvises særskilte naturverdier som ikke er ivaretatt i planen, men viser til at verneplanen generelt inneholder et stort mangfold av vassdrag og vassdragstyper i hele landet, og med alle referanseverdier.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om at Øystesevassdragets øvre del blir supplert inn i verneplanen for vassdrag.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet understreker behovet for at det tas strenge hensyn til naturverdiene også i nedre del, og at fiskestammene i Øysteseelva må ivaretas.

Dette medlem er enig med forslagsstillerne om at Øystesevassdraget har viktige verneverdier. Utbygging og regulering av Øystesevassdragets øvre

del vil forringe store naturverdier. De uberørte naturområdene er viktige for friluftsliv og rekreasjon, blant annet gjennom merkede stier og turisthytter. Dette medlem vil derfor åpne for at denne delen av Øystesevassdraget kan suppleres inn i verneplan for vassdrag. Nedre del av Øystesevassdraget (nedenfor Fitjadalsvatnet) er mer utilgjengelig og har ikke samme verdi for friluftinteressene som øvre del.

Dette medlem viser til at et delt vern av Øystesevassdraget er i tråd med vedtak gjort i kommunestyret i Kvam Herad og Hordaland fylkeskommune.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at et flertall ikke ønsker å verne enkeltvassdrag. Disse medlemmer vil derfor be regjeringen legge frem en proposisjon for Stortinget med en helhetlig gjennomgang og supplerings av verneplan for vassdrag, der også Øystesevassdraget vurderes.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en proposisjon med supplerings av verneplan for vassdrag.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om at Øystesevassdragets øvre del blir supplert inn i verneplanen for vassdrag.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om at Øystesevassdraget blir supplert inn i verneplan for vassdrag.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremlegge en proposisjon med supplerings av verneplan for vassdrag.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:147 S (2014–2015) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om vern av Øystesevassdraget – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 14. april 2016

Ola Elvestuen

leder

Rasmus Hansson

ordfører

Vedlegg**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 12. oktober 2015****Representantforslag 147 S (2014-2015) om vern av Øystesevassdraget**

Jeg viser til brev av 30.9.2015 fra Energi- og miljøkomiteen vedrørende forslag 147 S (2014-2015) fra representantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås. Representantene fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber regjeringa fremje sak for Stortinget om at Øystesevassdraget vert supplert inn i verneplan for vassdrag".

Stortinget har vedtatt fire verneplaner for vassdrag i årene 1973 til 1993, og suppleringer i 2005 og 2009. Disse omtales samlet som Verneplan for vassdrag, og omfatter 389 vassdrag eller vassdragsavsnitt

som til sammen skal utgjøre et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur.

Øystesevassdraget var blant vassdragene som ble vurdert i St.prp. nr. 53 (2008-2009) Verneplan for vassdrag – avsluttande supplering. Departementets vurdering var at Øystesevassdraget ikke har spesielle verneverdier som tilsier at vassdraget bør tas inn i verneplanen for vassdrag, og at verdiene i vassdraget best kan vurderes og ivaretas gjennom konsesjonsbehandling av konkrete prosjekter. Stortinget sluttet seg til vurderingen om å ikke inkludere Øystesevassdraget i Verneplan for vassdrag.

Det foreligger i dag to søknader om etablering av vannkraftanlegg i Øystesevassdraget.

Jeg kan ikke se at det har kommet fram nye opplysninger som tilsier en annen konklusjon for Øystesevassdraget enn da Stortinget i 2009 ikke inkluderte Øystesevassdraget i Verneplan for vassdrag.

